

Els moviments independentistes a Europa: què reclamen i com ho justifiquen?

CONTEXT

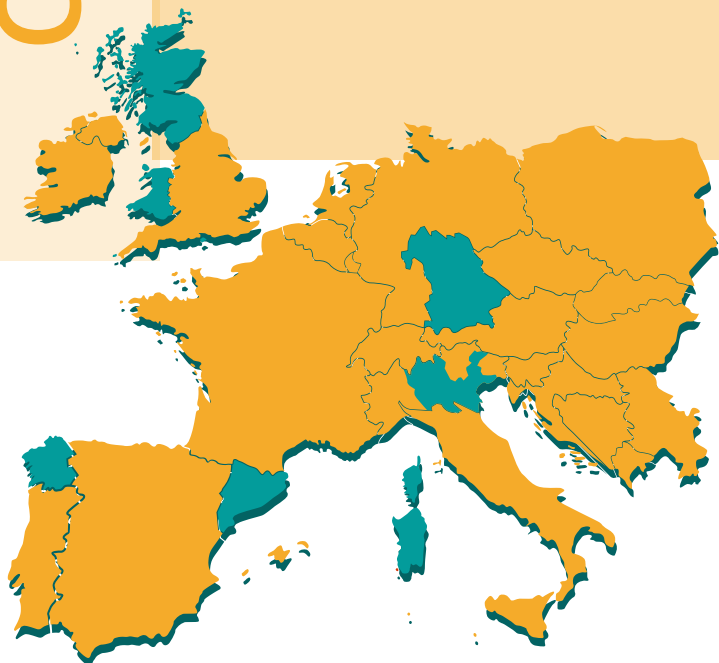
Durant l'última dècada, els moviments independentistes han agafat molta més rellevància arreu d'Europa. Aquests moviments desafien la integritat territorial i constitucional dels estats existents amb l'objectiu d'establir nous estats propis i independents.

Malgrat el protagonisme creixent dels moviments independentistes, la major part de la investigació acadèmica i dels analistes als mitjans de comunicació s'ha centrat, fins ara, en només alguns d'aquests casos destacats, com ara els de Catalunya i Escòcia.

S'ha prestat poca atenció a concretar els objectius constitucionals dels moviments independentistes així com el tipus d'arguments que fan servir per justificar les seves reivindicacions.

És per això que, tot i que els moviments independentistes intenten cada cop més donar forma al debat polític en diverses democràcies europees consolidades, els seus objectius i estratègies polítiques generalment no s'acaben d'entendre bé.

Aquest fet limita la capacitat dels diferents actors polítics de relacionar-se amb els moviments independentistes de manera constructiva, independentment de si són, en general, favorables o contraris als seus idearis constitucionals.

La nostra recerca examina els discursos polítics d'aquests moviments independentistes durant un període de tres dècades, del 1990 al 2021, amb les preguntes:

- Quins canvis constitucionals volen els moviments independentistes?
- Quins arguments es fan servir per justificar la independència?

COMPLETAR L'ANÀLISI

El projecte IMAJINE ha dut a terme un estudi comparatiu en profunditat de 9 casos de moviments independentistes europeus: Baviera, Catalunya, Còrsega, Escòcia, Galícia, Gal·les, Llombardia, Sardenya i el Vèneto. En cadascun d'aquests llocs, els moviments estudiats inclouen una barreja de partits polítics independentistes i organitzacions de la societat civil.

198

Programes electorals

3

Propostes legislatives

219

Documents de polítiques

S'han analitzat 520 documents per a dur a terme la investigació

65

Notes de premsa

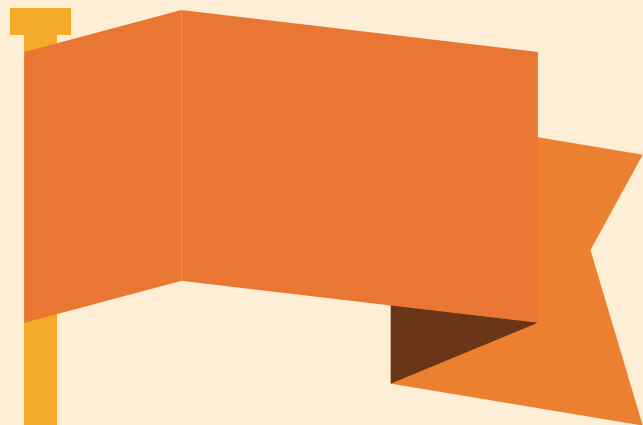

38

Altres documents

Les crides a la independència han guanyat terreny

En els casos analitzats, hi ha hagut un clar augment de demandes d'independència durant l'última dècada. Aquestes han adquirit rellevància davant les demandes d'autogovern i les sol·licituds d'intervenció política a nivells de govern superiors, més dominants en els anys 2000.

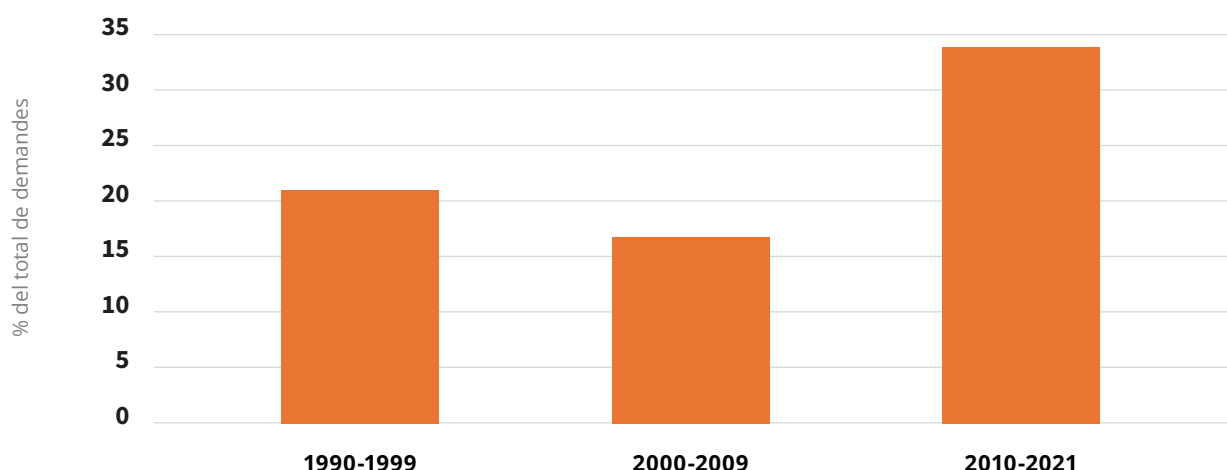
Les demandes d'independència van representar només el 20% de les demandes constitucionals identificades en els documents estudiats durant el període 1990-99, abans de baixar fins a tan sols el 16% durant el període 2000-09.

No obstant això, en veiem un augment significatiu durant el període 2010-21. Aquestes demandes d'independència van créixer fins al punt que arribaren a representar el 33% de les peticions constitucionals presentades pels moviments estudiats (vegeu la figura 1).

Això apunta a una tendència dels moviments independentistes europeus que passen, de seguir estratègies polítiques "moderades" durant els anys noranta i la dècada dels 2000, a estratègies més "radicals" on les seves demandes d'independència guanyen protagonisme.

A Escòcia o Baviera, les demandes d'independència són presents al llarg de les tres dècades estudiades. No obstant això, a Gal·les, Catalunya, Galícia i Sardenya, les reivindicacions d'independència són menys destacades durant els noranta i principis de la dècada dels 2000, però augmenten i guanyen terreny del 2010 en endavant.

Figura 1: Demandes d'independència (1990-2021)

Els moviments independentistes no només estan interessats en aconseguir la independència

La nostra anàlisi estableix que les demandes d'independència no són l'únic tipus de reivindicació constitucional que plantegen els moviments independentistes.

La independència va ser l'exigència constitucional exclusiva en el 23% dels documents analitzats. En la majoria dels documents, les demandes d'independència eren presentades al costat d'altres demandes constitucionals més limitades (figura 2). Aquestes incloïen:

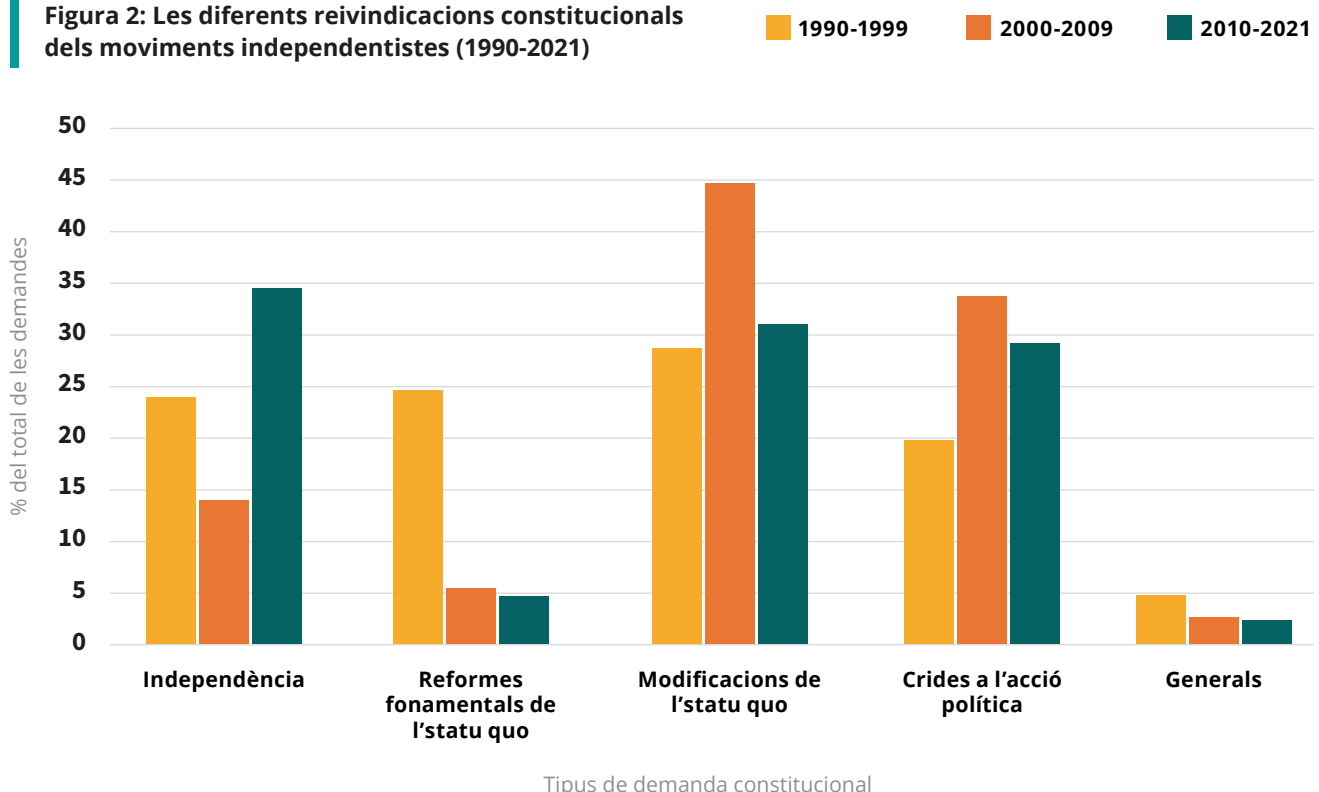
- reformes constitucionals com ara:
 - canvis fonamentals en la naturalesa de l'estat (per exemple, que l'estat adoptés formalment una estructura més federal)
 - canvis més moderats (per exemple, que les competències en àrees polítiques

específiques es transferissin de l'estat central al territori).

- major intervenció política al territori per part dels nivells superiors governamentals (per exemple, que el govern de l'estat destinés més recursos financers per donar suport al desenvolupament del territori).

Això demostra que els moviments independentistes segueixen una estratègia política pragmàtica que combina l'objectiu a llarg termini d'independència amb objectius més moderats i a curt termini orientats a empoderar els seus territoris durant el procés. En resum, el seu objectiu final seria la independència però, en l'endemig, demanen tanmateix avenços constitucionals.

Figura 2: Les diferents reivindicacions constitucionals dels moviments independentistes (1990-2021)

Les demandes d'independència es basen, principalment, en arguments polítics i socioeconòmics

La nostra anàlisi qüestiona la creença popular que els moviments independentistes es preocupen principalment de qüestions culturals i d'identitat.

La recerca mostra que els arguments que subratllen factors culturals o identitaris, com ara l'existència d'una identitat territorial diferent o la necessitat de protegir una llengua o cultura distintives, només tenen un paper marginal en la manera com aquests moviments justifiquen les seves crides a la independència. Aquests, amb el temps, no han agafat cap tipus de rellevància.

Ans al contrari, és més probable que els moviments independentistes justifiquin les seves afirmacions utilitzant arguments que subratllin factors polítics. Aquests arguments justifiquen la independència a partir de consideracions polítiques com ara:

- abordar les deficiències del sistema de govern actual;

- liderar una forma de govern més eficient, representativa o democràtica.

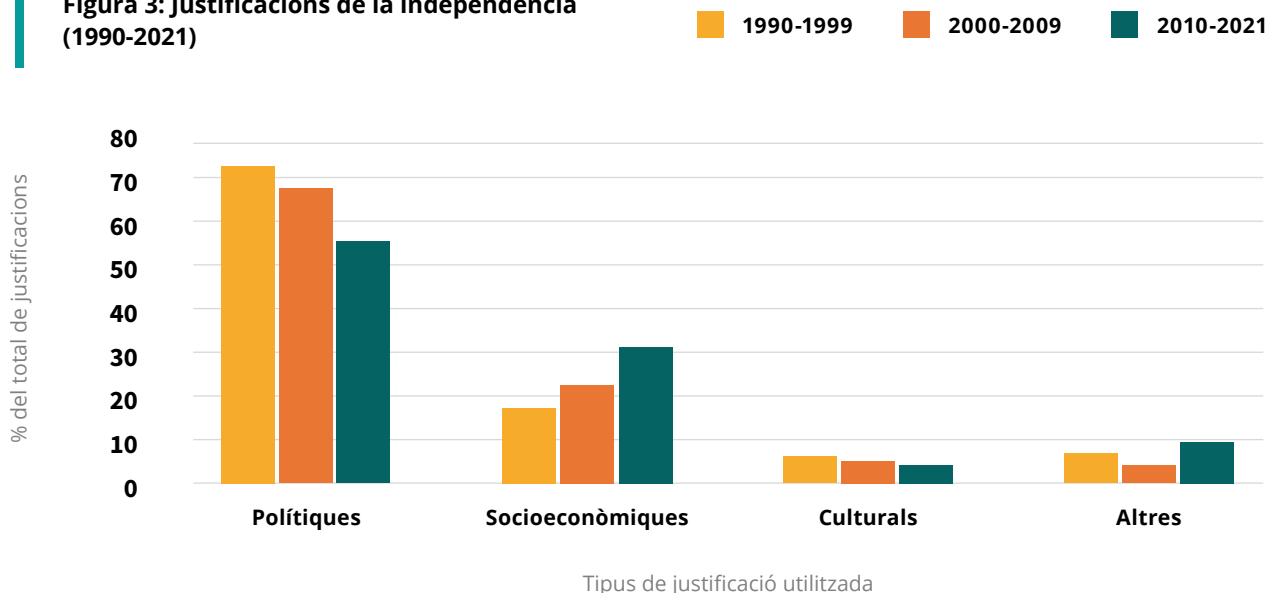
L'ús d'aquest tipus d'arguments disminueix durant les tres dècades estudiades, però segueixen sent els més utilitzats en tots els períodes (vegeu la figura 3).

Els moviments independentistes també fan un ús substancial i creixent d'arguments que subratllen factors socioeconòmics a l'hora de justificar les seves reivindicacions. Aquests arguments justifiquen la independència a partir de consideracions socioeconòmiques com ara:

- avançar cap a una millora de la prosperitat econòmica del territori;
- ajudar a abordar injustícies socials particulars i permetre el desenvolupament d'una societat més justa i equitativa.

L'ús d'arguments socioeconòmics ha crescut de manera consistent al llarg de les tres dècades estudiades (vegeu la figura 3).

Figura 3: Justificacions de la independència (1990-2021)

La independència sovint es presenta com un mitjà per a un futur millor

La nostra anàlisi va revelar que els moviments independentistes utilitzen cada cop més arguments positius per justificar les seves reivindicacions constitucionals, com ara presentar-los com una via cap a un futur millor, més pròsper o més democràtic.

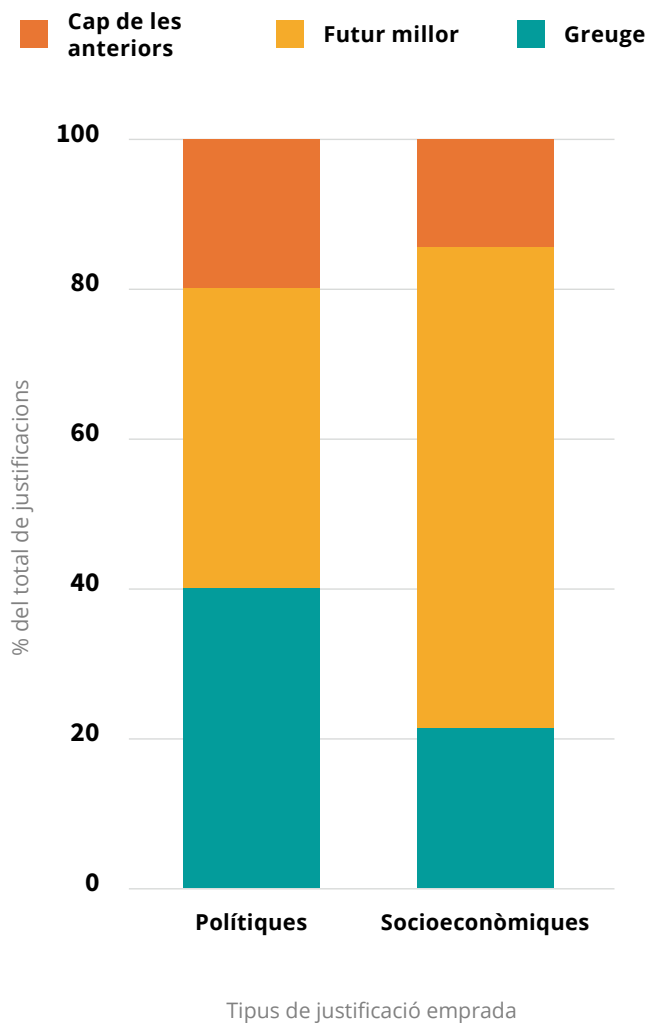
Aquesta és una troballa sorprenent perquè generalment s'assumeix que els moviments independentistes estan motivats principalment per un sentiment de descontentament o greuge contra l'Estat. És a dir, aquell que estableix que formar part d'aquest sistema polític podria suposar una amenaça per a la llengua, la cultura i la identitat tradicionals del seu territori, podria socavar-ne la prosperitat econòmica o, d'alguna manera, els seus drets polítics i la seva representació territorial.

Tot i que la nostra anàlisi va trobar molts exemples d'arguments utilitzats pels moviments independentistes basats en el greuge, també va revelar que l'ús d'aquests ha disminuït amb el temps.

A Catalunya, per exemple, quan la independència es justificava a partir d'arguments polítics, una mica més del 50% dels exemples il·lustraven positivament la independència com a mitjà per a un futur millor (vegeu la figura 4).

Quan la independència es justificava posant l'accent en consideracions socioeconòmiques, l'ús d'arguments positius era encara més pronunciat: en el 65% dels exemples la independència era exposada d'una manera positiva i presentava una futura Catalunya independent com un mitjà per crear una societat més pròspera i justa (vegeu la figura 4).

Figura 4: justificació de la independència dels partits independentistes catalans (2008-2018)

Aquests resultats qüestionen el supòsit generalitzat que les demandes d'independència es basen, principalment, en un sentiment de greuge contra l'estat i l'ordre constitucional existent.

Així doncs, es desprèn que els moviments independentistes europeus són conscients que el seu èxit depèn de poder mobilitzar un ampli suport popular i que els arguments positius que miren cap al futur tenen més probabilitats de ser exitosos.

Conclusions clau

- 1.** Les demandes d'independència han esdevingut més destacades a tota Europa, sobretot d'ençà del 2010.
- 2.** Els moviments independentistes no només estan interessats en aconseguir la independència dels seus territoris, sinó que també volen avenços constitucionals en el camí cap a aquesta.
- 3.** Contràriament a les suposicions tradicionals, els arguments que subratllen qüestions de cultura i identitat només tenen un paper marginal en com aquests moviments justifiquen les seves demandes d'independència.
- 4.** Els moviments independentistes construeixen arguments que subratllen consideracions polítiques i socioeconòmiques i justifiquen la independència en termes positius com a mitjà per a un futur millor.

Si us plau, poseu-vos en contacte si voleu saber-ne més sobre aquesta investigació i les seves conclusions clau o per parlar de com aquest treball pot beneficiar la vostra organització.

Aquest resum visual es basa en la recerca dirigida per la Universitat d'Aberystwyth en col·laboració amb la Universitat de Basilea, la Universitat de Siena, la Universitat Tècnica de Dresden, la Universitat de Groningen i l'Institut de Geografia i Organització Espacial de l'Acadèmia Polonesa de Ciències. Per obtenir més informació sobre la investigació, poseu-vos en contacte amb la Dra. Anwen Elias a awe@aber.ac.uk

cwps.aber.ac.uk/independence

Aquesta recerca ha rebut finançament del programa de recerca i innovació Horizon 2020 de la Unió Europea en virtut de l'acord de subvenció núm. 726950. Aquest informe reflecteix només l'opinió dels autors i la Comissió no es fa responsable de l'ús que es pugui fer de la informació que conté.

